

Malliratkaisu Kemikaalien hankinta

Kemikaalien hyvä hankintakäytäntö on turvallisuuden kivijalka

Kemikaaleja, kuten raaka-aineita, prosessien apuaineita, pesuaineita, jne. työpaikalle valittaessa tavoitteena on löytää käyttötarkoitukseensa teknisesti sopiva, kustannustehokas aine. Hankintavaihe on kriittinen myös kemikaaliturvallisuuden kannalta. Kun kemikaalien hankinta on suunniteltua, harkittua ja työ- ja ympäristöturvallisuusnäkökulmat huomioivaa, kemikaaliriskinhallinta helpottuu.

Tehokkaan ja turvallisen kemikaalien hankinnan kulmakiviä ovat:

1. Pidä tuotevalikoima mahdollisimman pienenä. Hanki vain tarpeellisia tuotteita. Pyri mahdollisuuksien mukaan kokonaan eroon syöpää aiheuttavista, perimää vaurioittavista ja lisääntymiselle vaarallisista aineista.

Lisäksi vaihtoehtoja kannattaa etsiä mm. herkistäville aineille. Lisätietoa Erityistä terveysvaaraa aiheuttavat kemikaalit työssä – malliratkaisussa (www.ttl.fi/malliratkaisut).

Hyvä kemikaalihallintajärjestelmä auttaa löytämään työpaikalta päällekkäiset tuotteet ja vertailemaan samaan tarkoitukseen tarkoitettujen tuotteiden vaaraominaisuuksia. Ajantasainen kemikaaliluettelo auttaa pitämään kemikaalituotteiden määrän järkevänä. Riskinarviointia päivitettäessä voi samalla myös tarkastella käytettyjen tuotteiden ja aineiden järkevyyttä ja mahdollisuuksia korvaamiseen.

2. Keskitä kemikaalien ostaminen hankintoihin perehdytetyille henkilöille. Ostolupamenettely voi olla hyödyllinen.

Työnantaja tietää tällöin tarkasti mitä kemikaaleja eri työpisteissä käytetään. Keskitetty hankinta on usein myös kustannustehokasta. Välytyään turhien aineiden hankinnalta ja varastoinnilta.

- Luo työpaikalle toimintaohje kemikaalien hankinnoista ja käyttöönhyväksymisen kriteereistä
- Arvioi harkitsemasi kemikaalituotteen vaaraominaisuudet ja tee riskinarviointi nykyisissä käyttöolosuhteissa.
- Hanki vain kemikaaleja joiden aiheuttamat riskit ovat hyväksyttävällä tasolla.
- Kysy tuotteista lisätietoja kemikaalitoimittajalta.

3. Valitse luotettavat ja asiantuntevat kemikaalitoimittajat. Kiinnitä mm. huomiota käyttöturvallisuustiedotteiden ja muiden turvallisen käytön ohjeitten laatuun ja saatavuuteen. Huomioi myös saatavilla olevat pakkauskoost ja annostelun turvallisuus. Pyydä tuotetta kokeiltavaksi ennen ostopäätöstä.

Lyhyillä hankintaketjuilla minimoidaan kuljetuskustannuksia ja -päästöjä ja tuotteen alkuperä on helpompi selvittää.

4. Arvioi kemikaaleja hankittaessa niiden käytössä vaadittava riskinhallinta, kuten riittävä ilmanvaihto ja henkilösuojaimet.

Varmista suojaimia hankkiessasi, että ne soveltuvat aiottuun käyttötarkoitukseen ja että niitä käytetään ohjeiden mukaisesti. TTL SUOJAINASIAANTUNTIJA® -koulutuksen käynyt jälleenmyyjä osaa neuvoa luotettavasti suojainhankinnoissa. Myös työterveyshuolto voi auttaa.

5. Arvioi säilytykseen ja varastointiin liittyvät vaatimukset, ml. syntyvän jätteen varastointi.

Laajaa käsittelyä ja varastointia valvoo Turvallisuus- ja kemikaalivirasto Tukes, vähäistä käsittelyä ja varastointia pelastusviranomainen. Toiminnan laajuutta voi arvioida

Tukesin julkaiseman helppokäyttöisen laskurin avulla:

<http://kemu.tukes.fi/SuhdelukuLaskenta2.aspx>. Tukesin sivuilta saa myös lisätietoa mm. aineiden varastointivaatimuksista, yhteensopivuuksista, jne.

6. Ota selvää, liittykö kemikaaliin tai sen sisältämiin ainesosiin REACH-asetuksen mukaisia lupamenettelyitä tai rajoituksia, tai onko kyseessä ns. erityistä huolta aiheuttava aine.

Tällaiset aineet on erityisen tärkeää pyrkiä korvaamaan vähemmän haitallisilla aineilla. Ohjeita korvaamismenettelyihin löydät mm. Kemikaalihaitoista eroon korvaamalla -malliratkaisusta (<http://www.ttl.fi/malliratkaisut/>).

7. Huomioi jätehuoltoon liittyvät vaatimukset.

Varsinaisen kemikaalijätteen lisäksi huomioi pakkaukset, likaantuneet työvälineet, suojaimet, jne.

Huomioi yhteisellä työpaikalla toimivat alihankkijat ja urakoitsijat. Heidän käyttämänsä kemikaalit tulee myös huomioida työpaikan kemikaaliriskinarvioinnissa. Työn tilaajana voit asettaa turvallisuusvaatimuksia käytettäville aineille.

Kemikaalin ostajan tarkistuslista:

- Tarvitaanko kemikaalia? Onko varastossa jo sopiva tuote?
- Voitaisiinko työ tehdä ilman kemikaaleja? Mitä haittoja voi seurata jos kemikaalia ei käytetä lainkaan?
- Liittykö kemikaalin käyttöön erityistä lainsäädäntöä (esim. käytön luvanvaraisuus, kiellot ja rajoitukset)
- Onko kemikaalituotteelle saatavilla laadukas ja ajantasainen, suomen- ja/tai ruotsinkielinen käyttöturvallisuustiedote?
- Voidaanko hankittavaa kemikaalia käsitellä turvallisesti työpaikan nykyisissä olosuhteissa vai liittykö siihen erityisvaatimuksia? Esim. räjähdysvaaroja, erityisiä vaatimuksia varastointiolosuhteiden, ilmanvaihdon, henkilönsuojainten tai jätehuollon suhteen.
- Voidaanko syntyvää jätettä ja pakkauksia kierrättää tai hyötykäyttää?
- Ovatko työpaikan kemikaaliturvallisuuteen liittyvät perehdyttämis- ja koulutusohjeet kattavia ja ajan tasalla vai tulisiko niitä hankinnan jälkeen päivittää?
- Muista päivittää kemikaaliluettelo, mikäli päädyt uuden tuotteen hankintaan.